

دین، نژاد و مبارزه حقوق بشر برای حمایت از افراد آسیب پذیر

کامران هاشمی *

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۰۱ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۰۹

DOI: 10.22096/hr.2022.1971787.1522

چکیده

تبعیض و بیگانه‌سازی هراسی تهدیدی برای صلح است و در بسیاری از موارد منجر به درگیری‌های مسلحانه شده است. همچنین گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد نژادپرستی، دودو داین، نژادپرستی و بیگانه‌سازی را به جای تروریسم، «جدی‌ترین تهدید برای دموکراسی» می‌داند. از سوی دیگر، مبارزه بین‌المللی علیه عدم تبعیض، فاشیسم و بیگانه‌سازی، همراه با حمایت از اقلیت‌ها، به جای جنبه مذهبی، بر جنبه‌های نژادی و ملی افراد آسیب‌پذیر متمرکز شده است. این سیاست زمانی که عبدالفتاح آمور، گزارشگر ویژه سابق سازمان ملل در مورد عدم تساهل مذهبی اظهار می‌دارد که «مواردی مرزی وجود دارد که در آن تمایزات نژادی و مذهبی کاملاً واضح نیست»، دقیق و درست به نظر نمی‌رسد. عبدالفتاح آمور می‌افزاید: «به‌جز هرگونه تبعیض، هویت بسیاری از اقلیت‌ها یا حتی گروه‌های بزرگی از مردم با هر دو جنبه نژادی و مذهبی تعریف می‌شود. از این رو، بسیاری از موارد تبعیض با تأثیرات هویت‌های چندگانه تشدید می‌شود.» همچنین، داین به «محوریت تلفیق عوامل نژاد، فرهنگ و مذهب در فضای ایدئولوژیک نابردباری و قطبی‌سازی پس از ۱۱ سپتامبر» اشاره می‌کند. به گفته وی، این فضا

* مدرس مرکز حقوق بشر ایرلند، دانشگاه ملی ایرلند گالوی، گالوی، ایرلند.

«به نفع برانگیختن نفرت نژادی و مذهبی است... [و] با جنجال‌هایی مانند کاریکاتورهای پیامبر اسلام که توسط روزنامه Jyllands-Posten در دانمارک منتشر شده است، نشان داده می‌شود». بحث اصلی مقاله در مورد اهداف مشابه اسناد حقوق بشر نژاد محور مانند کنوانسیون CERD، کنوانسیون آپارتاید و کنوانسیون نسل‌کشی از یک سو و اسناد دین محور مانند اعلامیه حذف همه اشکال عدم تحمل بر اساس مذهب یا اعتقاد، از سوی دیگر، خواهد بود. این تحقیق حاکی از آن است که در حالی که هدف اصلی این اسناد حفاظت از همه افراد آسیب پذیر از جمله برخی افراد به دلیل نژاد یا قومیت و حذف برخی دیگر به دلیل مذهب است با هدف این اسناد همخوانی ندارد و خود تبعیض آمیز است. برای حمایت از این استدلال، می‌توان مقایسه دیگری بین اهداف بندهای محدود کننده در ماده ۱۹ (۲) میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و ماده (۱۰) ۲ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر از یک سو و بند ۲ ماده ۲۰ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و ماده ۴ کنوانسیون منع هر گونه تبعیض، انجام داد. در حالی که اهداف بندهای محدود کننده در دسته اول مواردی مانند سیاست عمومی یا حقوق دیگران است، هدف اصلی مفاد مواد دسته دوم حمایت از «دیگران» آسیب‌پذیر است که مشابه هدف کلیه اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای در این زمینه است. حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، که برای آن باید اقدامات مثبتی انجام شود. برای حفاظت از امنیت و صلح، و در این راستا برای رفع کمبود مبانی قانونی مبارزه با بیگانه‌هراسی و شامل کردن همه «دیگران» تحت حمایت مبارزه ضد تبعیض، ضد نژادپرستی و ضد بیگانه‌هراسی، این مقاله پیشنهاد می‌کند که مفهوم قومیت مذهبی باید در صورت لزوم با عنصر صرفاً قومی (نژادی) یا مذهبی جایگزین شود.

واژگان کلیدی: حقوق بشر؛ دین؛ نژاد؛ افراد آسیب‌پذیر.